

Education et Antiquité

L'école juive dans l'Antiquité

L'extrait de la Guemara présenté ci-dessous décrit le processus historique de la création de l'école primaire dans l'Israël antique et le rôle primordial du sage Josué ben Gamla dans ce processus.

« Vous les enseignerez à vos enfants » (Deutéronome 11, 19)

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כא עמוד א

דאמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל; שבתחילה, מי שיש לו אב - מלמדו תורה, מי שאין לו אב - לא היה למד תורה, מאי דרוש? +דברים י"א+ ולמדתם אותם - ולמדתם אתם, התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש? +ישעיהו ב' + כי מציון תצא תורה; ועדיין מי שיש לו אב - היה מעלו ומלמדו, מי שאין לו אב - לא היה עולה ולמד, התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך; ומכניסין אותן כבן ט"ז כבן י"ז, ומי שהיה רבו כועס עליו - מבעיט בו ויצא, עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן, שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע.

Talmud de Babylone Baba Bathra 21a

Rabbi Yéhouda a dit au nom de Rav : vraiment, il faut se souvenir avec gratitude de l'homme qui s'appelait Josué ben Gamla! Sans lui, Israël aurait oublié la Torah.

À l'origine, quiconque avait un père était instruit dans la Torah. Celui qui n'en avait pas ne recevait pas d'enseignement. De quel principe s'inspirait-on ?

« Vous les enseignerez à vos enfants ». (Deutéronome 11, 19). Il faut comprendre: Vous les enseignerez vous-mêmes.

Par la suite, on décida d'établir des écoles et des maîtres pour instruire les enfants à Jérusalem. On s'inspirait du passage : « Car de Sion, sortira la Loi et de Jérusalem, la parole de l'Éternel » (Isaïe 2 :3).

À cette époque encore, seul celui qui avait un père était envoyé à Jérusalem où il étudiait.

Plus tard, on décida qu'il y aurait des écoles dans les capitales de toutes les provinces. Mais les enfants y entraient quand ils avaient seize ou dix-sept ans; lorsque leurs maîtres les réprimandaient, ils se rebellaient et partaient.

Vint alors Rabbi Josué ben Gamla qui fit créer des écoles dans toutes les provinces et dans toutes les villes. On y admettait les enfants dès qu'ils avaient six ou sept ans.